

hrály významnou úlohu diskuse o pravdě – legitimizovaly nový režim. V Jihoafrické republice byla v roce 1995 ustavena Komise pravdy a smíření, „soudní tribunál s morálním slovníkem“. Jejím úkolem bylo prošetření hrubých porušení lidských práv v letech 1960 – 1994 bez ohledu na pachatele. Komise pracovala podle schématu trauma – odhalení – vysvobození. Spolupracující, tj. vypovídající pachatel mohl při prokázání politického motivu činu podat žádost o milost. Budování archivu politického násilí byla dána přednost před trestním stíháním, jež by rozdělovalo společnost.

Naproti tomu v České republice převládla skepse k hledání pravdy a preferováno bylo ryze legalistické řešení. To se promítlo např. i v přijetí zákona o protiprávnosti komunistického režimu. Přinejmenším zčásti se tak opomíjí fakt, že obsah lidských práv „určují výlučně naše vlastní příběhy, vyprávění, bolest i naděje“.

Poslední text je nazván „Česká justice tváří v tvář zapomnění“. Jde o zamyšlení nad významem rozhodnutí o peněžitém trestu za mučení Vlasty Třešňáka. Zatímco shledání viny je podle autorova soudu rozhodnutím proti proudu zapomnění, je odůvodnění druhu a výše trestu uplynutím mnoha let, v nichž se pachatel choval konformně, neudržitelné. „Zločin a trest jsou neoddělitelné.“ (str. 103) Účelem trestního procesu je potrestání, z něž se nelze vykoupit pouze spořádaným životem. Jestliže zapomnění je důležitou součástí života, v neméně míře to platí i o paměti. K jejímu potlačení vedou i rozhodnutí podobná citovanému.

Závěrem snad lze vyslovit již jen jednoznačné recenzentovo doporučení knihy čtenáři. Rozsahem nevelká kniha obsahuje řadu podnětných až provokativních myšlenek (viz např. protikomunistické revoluce jako vítězství formální spravedlnosti, lidskoprávní dimenze a tradiční pojetí mezinárodního práva, obsah lidských práv, vztah trestního stíhání a trestu) vybízejících právníka, politologa,

politika či kohokoli jiného k vypořádání se s nimi. Nebude přitom rušen formálními nedostatky textu, neboť jich je, což je nyní dosti vzácné, kniha prostá.

Jan Kysela

Waltraud Hakenbergová:

ZÁKLADY EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO PRÁVA

C. H. Beck., Praha 2000, 289 stran, 1. vyd.

Překlad knihy *Die Grundzüge des Europäischen Wirtschaftsrechts* poskytuje českému čtenáři další z příležitostí seznámit se poněkud kompletněji s problematikou Evropského společenství a evropského hospodářského práva. Waltraud Hakenbergová, referendářka soudu Evropského soudního dvora v Lucemburku a honorární profesorka Univerzity v Saarbrückenu je dnes bezesporu jednou z největších odbornic evropského hospodářského práva. Zcela nepochybným přínosem celého jejího díla je skutečnost, že překladu do českého vydání se ujal doc. Arséne Věrný, který české vydání upravil tak, že přihlíží k zájmům a potřebám české veřejnosti a obsahově rozšířil a prohloubil tuto knihu způsobem, aby odpovídala stavu vývoje evropského hospodářského práva ke konci roku 1999.

Knihy je rozdělena celkem na 7 tematických částí, které se dále člení na jednotlivé kapitoly. Úvodem je však nutné vyzdvihnout poznámku samotné autorky, která zareagovala na změnu Smlouvy o Evropské unii (Maastrichtská smlouva), která přinesla mimo jiné i změnu v používání pojmu Evropské společenství, dále jen ES, což mělo samozřejmě za následek časté nepochopení celého systému vztahů v rámci evropské integrace. Připomněla čtenářům nejenom tuto změnu, ale také fakt, že Amsterodamskou smlouvou došlo k přečíslování článků smlouvy o Evropské unii i Smlouvy o ES, a proto pro úplnost za novým

číslem článku při svých odkazech v knize uvedla v závorce vždy staré číslování.

V první části knihy se autorka věnovala historickému vývoji evropské integrace, a to od první evropské myšlenky ve středověku, a velice podrobně, srozumitelně a jasně popsal důvody vzniku jednotlivých evropských organizací se zaměřením na otázky politické, kulturní a ekonomické, které vedly ke vzniku těchto organizací. Přínosem je zařazení výtahu z původního textu Schumannova prohlášení z 9. 5. 1950, které se v budoucnosti proslavilo jako Schumannův plán. Na konci první části, stejně jako u dalších částí, je souhrn, v tomto případě veškerých historických dat evropské integrace, kde jsou popsány a vytyčeny jednotlivé mezníky.

Druhá část s názvem *Systém a zásady struktury Evropského společenství a Evropské unie* je věnována nejprve postavení Evropského společenství v Evropské unii, když výklad byl doplněn diagramem na str. 17, který svým provedením dává čtenáři představu o tom, co jsou tři základní pilíře Evropské unie a co tyto pilíře tvoří. Prostor byl poskytnut i dnes neustále neuzavřené otázce Evropského společenství jako právnícké osoby, kdy s poukazem na jednotlivá dílčí ustanovení Smlouvy o ES se autorce podařilo tento problém vysvětlit. Poněkud větší prostor v této části knihy byl věnován přehledu Smlouvy o Evropském společenství, a to na úkor výkladu součinnosti státních a evropských orgánů, kterému nebyla věnována taková pozornost, kterou by si pro svou nezastupitelnou úlohu již při samotném formování Společenství bezpochyby zasloužil.

Třetí část knihy je věnována institucionálnímu systému Evropského společenství, když bez nadsázky lze hodnotit, že tato část knihy je nejlépe zpracována. Autorka nejprve vysvětlila pojem Evropského společenství jako subjektu mezinárodního práva a vytvořila přehled všech orgánů a doplňujících orgánů Evropského společenství. Na tento výklad navazuje diagram číslo 4 (institucionální systém Evropského společenství), který je komplexním

výčtem všech orgánů Společenství. Z diagramu lze vyčíst, kde má orgán (nebo doplňující orgán) sídlo, resp. působíště, jaký má počet pracovníků a nejvyšší grémium. Následuje rozbor struktury jednotlivých orgánů Evropského společenství, a to konkrétně Rady Evropy, z pohledu složení a předsednictví, pravomoci, rozhodování, činnosti úředníků a výborů. Velmi složité vztahy v Radě ES dobře zmapoval diagram č. 5. Úloha Komise ES je nastíněna z pohledu výměny předsednictví, pravomoci a její rozhodovací činnosti, když rozdělení všech resortů v Komisi ES osvětlil diagram č. 6. Pohled na zákonodárnou moc, která byla svěřena Evropskému parlamentu, směřuje především k otázce voleb do tohoto sboru, jeho úkolům a schopnostem. Stranou zájmu nezůstal ani Soudní dvůr, Účetní dvůr a další důležité doplňující orgány.

Ve čtvrté části se autorka zabývala právním řádem Společenství, kdy nejprve z obecného hlediska vysvětlila zejména otázku pramenů práva Společenství, a to z pohledu tzv. primárního a sekundárního práva, s odkazem na jednotlivé články Smlouvy o ES. Velikým přínosem této části knihy je zařazení případů z praxe, ke kterým je připojen i výsledek rozhodnutí.

Pátá část knihy je věnována otázkám zvláštních tržních svobod v právu Společenství, kdy autorka upozorňuje, že jedním ze základních prostředků k dosažení cílů smlouvy, který si kladli členové Evropského hospodářského společenství již v roce 1957, byl volný pohyb zboží, tedy možnost, aby veškeré zboží uvnitř území Evropského společenství mohlo bez omezení cirkulovat. Pozornost je zaměřena i na otázku volného pohybu osob, služeb a svobodě podnikání a konečně také volnému pohybu kapitálu a plateb.

Předposlední, šestá, obsahově nejrozsáhlejší část, je věnována společným politikám Evropského společenství. Autorka se v úvodu této části věnuje otázce soutěžní politiky, kdy tuto vysvětluje na několika případech s odkazem na příslušné články Smlouvy o ES, když zejména v otázce evropské kontroly fúzí

autorka upozorňuje, že smlouva o EHS původně nepředpokládala, že orgány ES budou mít právo na preventivní kontrolu, pokud jde o slučování podniků. Jak sama uzavřela, později se zjistilo, že půjde o nezbytný doplněk příslušných článků Smlouvy o ES (konkr. čl. 81 a 82 /85 a 86/), které mohly prakticky zachytit jenom škodlivý důsledek stávajících slučování. Stranou zájmu nezůstala ani otázka poměru komunitárního a národního soutěžního práva. Z více úhlů je zkoumána zemědělská politika, kdy výklad je doplněn příklady, diagramem a následně i podrobným rozбором všech společných zemědělských tržních řádů, které rozdělila podle skupin výrobků tak, aby se čtenář mohl přesně orientovat v tom, zda u daného druhu výrobku je ze strany ES intervence, přímá podpora či jiný přístup.

Přestože tato publikace nese název *Evropské hospodářské právo*, byl v knize dán také prostor pro pojednávání o nejdůležitějším nástroji politického a ekonomického sblížení Evropské unie a České republiky, kterým byla Evropská dohoda. Této dohodě je věnována také v této části velká pozornost, a to nejenom charakteru a cíli Evropských dohod, ale také rozboru důvodů vzniku této dohody. Československo navazovalo diplomatické styky s Evropským společenstvím již v září roku 1988 a tuto spolupráci pak rozšířilo v dubnu 1989 Obchodní dohodou o průmyslovém zboží a v roce 1990 Obchodní a kooperační smlouvou. Tyto smlouvy byly následně dne 16. 12. 1991 pod názvem *Evropské dohody* podepsány jako asociační smlouvy s ČSFR, Polskem, Maďarskem a následně dalšími východními zeměmi. Autorka také vyzdvihuje konkrétní cíle Evropské dohody obsažené v článku 1.2, kterým je například poskytnutí vhodného rámce pro politický dialog umožňující rozvoj těsných politických vztahů mezi stranami, přičemž právě bez politického dialogu by Evropské společenství pravděpodobně nikdy nevzniklo. Autorka se při pohledu na obchodní a hospodářské aspekty celé asociační dohody zaměřila na oblasti, kde Českou re-

publiku „nejvíce tlačí bota“ při vstupu do Evropské unie a nabízí řešení, jakým způsobem postupovat, aby vstup České republiky do Evropské unie byl co nejrychlejší. Pátý oddíl této šesté části je věnován otázce sociální politiky, kdy autorka upozorňuje, že již pohled od samotného vzniku ES na tuto problematiku byl rozdílný, a to zejména z toho důvodu, že především Spolková republika Německo zastávala tzv. neoliberalní pojetí, podle kterého by žádoucí zlepšení podmínek života a práce vyplynulo automaticky ze společného trhu se zlepšením jeho produktivity, kdežto tzv. teorie sociálního dumpingu, kterou zastávala především Francie, prosazovala, aby sociální náklady jako umělé výdaje omezovaly soutěž a prodražovaly výrobu. Autorce neuniklo, že to byla právě Francie, která již velmi brzy realizovala zásadu stejné mzdy pro muže a ženy a obávala se, že ve srovnání s jinými zeměmi bude mít v důsledku tohoto příliš vysoké náklady, což se nakonec také stalo. Kritický pohled na celou oblast sociální politiky autorka prezentuje zejména na str. 214, kdy citují: „Uskutečnění zásady rovného zacházení s mužem a ženou v pracovním životě, především pokud jde o mzdy požadované v článku 141 (119) Smlouvy o ES, se prokázalo prakticky jako jediná úspěšná oblast v sociální politice společenství.“, když toto tvrzení podložila několika příklady.

Poslední, sedmá část, je věnována sblížení práva a vybraných oblastí Evropského společenství se zjištěním, že Evropské společenství je chápáno nejen jako hospodářské společenství, ale také jako společenství právní, takže v zájmu jeho různorodých cílů musí někdy vnitrostátní právní úprava ustoupit. V této části se autorka poněkud kriticky a skepticky vyjadřuje k možným výsledkům celkové unifikace a celkového chodu Evropského společenství s připomenutím, že současně všichni musíme pochopit, že národní právo, národní kultura de facto zrcadlí společenskou strukturu, tradice a zvláštnosti celého státu a že vše není pouze v rukách politiků a jejich vůli se

dohodnout, ale často unifikace ztroskotává na takových banálních věcech, jako je například rozdílnost ve zcizování pozemků ve Španělsku a v Německu. Z tohoto důvodu se autorka na celkovou unifikaci Evropského společenství dívá poněkud skeptičtěji a zastává názor, že naše generace s jistotou již žádné celoevropské právo nevytvoří.

Při závěrečném hodnocení recenzované publikace nelze nevyzdvihnout neocenitelné doplňky, jako jsou například citace z dobových materiálů, diagramy a také bezpochyby souhrny, které jsou na konci každé části knihy. Knize nechybí seznam diagramů a souhrnů, který umožňuje snazší orientaci. Milým překvapením jsou také důležité adresy na všechny orgány Evropského společenství včetně telefonního čísla.

Naopak knize chybí závěr, kde by autor vyslovil celkový názor a pohled na „evropskou“ věc s tím, že by zhodnotil dosavadní celkovou činnost Evropského společenství a případně nastínil další možný vývoj. Publikaci lze snad dále vyčíst, že přestože autorka vždy správně odkazuje na příslušná ustanovení Smlouvy o ES, a to jak jsem již výše uvedl, i s poukazem na nové přečíslování po přijetí Amsterodamské smlouvy, tak právě neobsahuje celé znění Smlouvy o ES, na které odkazuje, což by bezpochyby posloužilo právě snadnější orientaci a nejenom to, ale i pro lepší pochopení celkového výkladu.

Navzdory tomuto kritickému postřehu je však nutno knihu hodnotit jako mimořádně fundovanou a svého druhu jedinečnou práci, a to i přesto, že českému čtenáři je v poslední době předkládáno mnoho publikací s obdobnou tematikou. Dovolují si s jistotou tvrdit, že po přečtení této publikace získá každý komplexní přehled nejen o základech evropského hospodářského práva, ale také celého Evropského společenství, což je před naším dlouho očekávaným a přibližujícím se vstupem do Evropské unie přinejmenším vhodné.

Daniel Prouza

Karel Lešanovský:

SE ŠTÍTEM A NA ŠTÍTĚ. NEZRADILI SKAUTSKÝ SLIB.

1. vyd. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR 2000, 280 s.

Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR (ÚDV) vydal v roce 2000 knihu, jejíž přípravě se autor Karel Lešanovský, člen předsednictva Historické komise Ústřední rady Junáka – svazu skautů a skautek ČR, věnoval několik let. Výsledkem jeho práce je „zpráva o tom, jak českoslovenští skauti a skautky čelili komunistické zvlí a jak za to byli odměňováni.“ (s. 3) ÚDV tímto svým vydavatelským počinem umožnil alespoň částečně rozkrytí některých nejasných, bílých míst československých (resp. českých) moderních dějin.

Skautské (či junácké – tato označení lze užívat synonymně, neboť „junák“ je ekvivalentem z anglického jazyka přejatého slova „skaut“) hnutí prošlo v českých zemích za dobu své takřka devadesátileté existence složitým vývojem. Třikrát zakázáno (1940, 1950, 1970), čtyřikrát od počátku znovu budováno (1911, 1945, 1968, 1989) představuje zajímavý fenomén dějin i současnosti. Při posuzování relevance skautského „fenoménu“ pro sociální vědy je pak nutné vzít na vědomí skutečnost, že ve všech obdobích své legální činnosti (vyjma krátké periody 1968–1970) vytvářeli skauti a skautky početně nejsilnější dětské či mládežnické organizace v našich zemích. Jejich „společenskou nebezpečnost“ si uvědomovali představitelé obou totalit, kterými Československo prošlo, kdy jako jeden z prvních aktů při podřizování si a deformování struktur občanské společnosti byla zakazována a rušena skautská organizace. Ne nevýznamný podíl měli skauti ve druhém a třetím odboji, přičemž právě období protikomunistického odboje a následných perzekucí (a to převážně